

HƯỚNG DẪN SỬ DỤNG DƯỢC THƯ QUỐC GIA VIỆT NAM

Dược thư quốc gia Việt Nam (DTQGVN) là sách hướng dẫn chính thức của Bộ Y tế về sử dụng thuốc hợp lý, an toàn và hiệu quả. Dược thư quốc gia Việt Nam lần xuất bản thứ nhất được biên soạn trong khuôn khổ chương trình hợp tác y tế Việt Nam - Thụy Điển, xuất bản vào năm 2002. Dược thư quốc gia Việt Nam lần xuất bản thứ hai được Bộ Y tế tổ chức biên soạn và xuất bản vào năm 2015. Từ năm 2016 - 2022, Bộ Y tế đã tổ chức biên soạn cuốn Dược thư quốc gia Việt Nam lần xuất bản thứ ba, với khoảng 750 dược chất trong số hơn 1 000 dược chất hiện diện trong hơn 10 000 dược phẩm đang được phép lưu hành trên thị trường Việt Nam, bao gồm các thuốc có trong Danh mục thuốc thiết yếu Việt Nam, Danh mục các thuốc tân dược thuộc phạm vi thanh toán của quỹ bảo hiểm y tế và một số thuốc chuyên khoa.

So với Dược thư quốc gia Việt Nam lần xuất bản thứ hai, trong lần xuất bản thứ ba này, Dược thư Quốc gia Việt Nam đã bổ sung thêm 102 chuyên luận mới, bao gồm 2 chuyên luận chung và 100 chuyên luận thuốc. Bên cạnh đó, 46 chuyên luận thuốc cũng được rút khỏi danh mục do các thuốc này không còn hoặc rất ít được sử dụng ở Việt Nam và trên thế giới; 1 chuyên luận chung cũng được rút khỏi danh mục.

Ngoài ra, các thông tin liên quan đến độ ổn định và bảo quản không còn được đề cập trong từng chuyên luận riêng mà được viết thành một chuyên luận hướng dẫn chung “Độ ổn định và bảo quản thuốc”.

Một thay đổi khác là mục Tên thương mại đã được rút bỏ do tên thương mại của các dược chất có mặt trên thị trường Việt Nam thay đổi liên tục. Độc giả có thể tra cứu thông tin này trên trang thông tin của Cục Quản lý Dược: <https://dichvucong.dav.gov.vn/congbothuoc/index>.

Dược thư quốc gia Việt Nam lần xuất bản thứ ba được chia thành ba phần:

PHẦN I: Các chuyên luận chung

Phần này bao gồm các chuyên luận về các vấn đề tổng quát liên quan đến sử dụng thuốc hợp lý, cụ thể như sau:

- Hướng dẫn chung: Kế đơn thuốc; Dược động học và các thông số chính; Độ ổn định và bảo quản thuốc; Sử dụng vắc xin cho dự phòng và điều trị; Tương tác thuốc; Phòng ngừa và xử trí phản ứng có hại của thuốc (ADR); Dị ứng thuốc; Ngộ độc và thuốc giải độc.
- Sử dụng thuốc cho đối tượng đặc biệt: Sử dụng thuốc ở người cao tuổi; Sử dụng thuốc ở trẻ em; Sử dụng thuốc trong thời kỳ mang thai và cho con bú; Sử dụng thuốc ở bệnh nhân suy giảm chức năng gan, thận.
- Sử dụng thuốc hợp lý đối với một số nhóm thuốc và/hoặc trong điều trị một số bệnh lý thường gặp, cần lưu ý trong thực hành lâm sàng: Sử dụng hợp lý kháng sinh; Sử dụng hợp lý kháng sinh cephalosporin; Sử dụng an toàn thuốc giảm đau; Phòng bệnh viêm gan B và sử dụng hợp lý thuốc điều trị viêm gan B mạn tính; Tình hình bệnh lao, lao kháng thuốc và sử dụng hợp lý thuốc chống lao; Sử dụng hợp lý thuốc điều trị bệnh hen phế quản; Sử dụng hợp lý thuốc kháng động kinh; Thuốc chống loạn thần, xử trí các tác dụng không mong muốn.

PHẦN II: Các chuyên luận thuốc

Các chuyên luận thuốc được sắp xếp theo thứ tự bảng chữ cái và theo tên gốc (INN: tên chung quốc tế). Mỗi chuyên luận được trình bày theo bố cục thống nhất như sau:

1. Tên chung quốc tế

Viết theo quy định của danh pháp INN (INN: International Non-proprietary Names).

2. Mã ATC

Cung cấp mã ATC (Anatomical Therapeutic Chemical Code) của Tổ chức Y tế thế giới (WHO).

3. Loại thuốc

Phân loại theo nhóm thuốc điều trị (Therapeutic category).

4. Dạng thuốc và hàm lượng

Dạng bào chế, hàm lượng/nồng độ của các chế phẩm thông dụng.

5. Dược lực học

Trình bày ngắn gọn tác dụng dược học và cơ chế tác dụng của thuốc. Với các kháng sinh cung cấp phổ tác dụng và tình trạng kháng thuốc.

6. Dược động học

Trình bày đặc điểm hấp thu, phân bố, chuyển hóa, thải trừ của thuốc.

7. Chỉ định

Liệt kê các chỉ định của dược chất đã được áp dụng và chấp nhận sử dụng trong điều trị theo các y văn chính thống quốc tế và trong nước.

Lưu ý: Chỉ định có thể khác nhau giữa các dạng bào chế, hàm lượng, đường dùng..., xem thêm trong mục Liều lượng và cách dùng để có các thông tin chi tiết.

8. Chống chỉ định

Nêu các trường hợp cần tránh dùng thuốc.

9. Thận trọng

Nêu các cảnh báo, thận trọng, chú ý khi dùng thuốc, bao gồm cả thận trọng với các đối tượng đặc biệt (người cao tuổi, người suy gan, suy thận ...).

10. Thời kỳ mang thai

Nêu các cảnh báo, thận trọng khi dùng thuốc cho người mang thai.

11. Thời kỳ cho con bú

Nêu các cảnh báo, thận trọng khi dùng thuốc với người cho con bú sữa mẹ.

12. Tác dụng không mong muốn (ADR: Adverse Drug Reaction)

Các tác dụng không mong muốn (ADR) được chia thành 5 nhóm theo mức độ như sau:

Rất thường gặp: $ADR \geq 1/10$

Thường gặp: $1/100 \leq ADR < 1/10$

Ít gặp: $1/1\ 000 \leq ADR < 1/100$

Hiếm gặp: $1/10\ 000 \leq ADR < 1/1000$

Rất hiếm gặp: $ADR < 1/10\ 000$

13. Hướng dẫn cách xử trí ADR

Cung cấp các thông tin, khuyến cáo xử trí ADR.

14. Liều lượng và cách dùng

Liều lượng ghi trong Dược thư nhằm hướng dẫn chung về liều lượng thông thường, dùng cho người lớn và trẻ em theo chỉ định và đường dùng khác nhau (uống, tiêm bắp, tiêm tĩnh mạch...). Thầy thuốc có thể cân nhắc để cho liều cao hơn hoặc thấp hơn liều thông thường để đạt được tác dụng điều trị tối ưu ở từng người bệnh cụ thể. Ở một số chuyên luận thuốc có ghi cả liều giới hạn (liều tối đa) khi kê đơn.

15. Tương tác thuốc

Cung cấp các thông tin về tương tác thuốc, được phân loại theo mức ý nghĩa của tương tác và thông tin về hậu quả của tương tác, bao gồm: tránh phối hợp, phối hợp làm tăng/giảm tác dụng, độc tính của thuốc và những thận trọng khác khi phối hợp thuốc trong điều trị.

16. Tương kỵ

Cung cấp các thông tin về tương kỵ thuốc khi pha trộn với các thuốc/dùng môi khác.

17. Quá liều và xử trí

Cung cấp thông tin các triệu chứng khi quá liều và cách xử trí khi sử dụng thuốc quá liều.

PHẦN III: Các phụ lục, bao gồm:

Bảng xác định diện tích bề mặt thân thể người từ chiều cao và cân nặng;

Pha thêm thuốc tiêm vào dịch truyền tĩnh mạch;

Phân loại thuốc trong Dược thư quốc gia theo mã giải phẫu - điều trị - hóa học (mã ATC).

Các thông tin trong Dược thư quốc gia Việt Nam lần xuất bản thứ ba được biên soạn trên cơ sở tham khảo các sách giáo khoa về dược lý, dược lâm sàng, các tài liệu hướng dẫn dùng thuốc và phác đồ điều trị chuẩn của Bộ Y tế và Tổ chức Y tế thế giới, các sách hướng dẫn sử dụng thuốc và điều trị có uy tín trên thế giới nhằm đảm bảo tính khoa học, chính xác, cập nhật và phù hợp với thực tiễn điều trị ở Việt Nam.